

Iako je obnova od potresa spora, na spomenicima kulture se ne štedi

Ministarstvo kulture i medija do kraja 2021. godine sklopilo je 150 ugovora o zaštiti kulturnog naslijeđa u iznosu od čak 3,5 milijardi kuna, a isplaćen je 41 milijun kuna za zahtjeve za nadoknadu sredstava

Denis Derk

Iako je opći dojam da je država presporo reagirala na sanaciju potresom oštećenih nekretnina, čini se da je situacija ipak bolja što se tiče objekata koji su pod državnim zaštitom kao spomenici kulture. Tako je Ministarstvo kulture i medija do 31. prosinca prošle godine sklopilo 150 ugovora o zaštiti kulturnog naslijeđa u ukupnom iznosu od čak 3,5 milijardi kuna. Do sada je Ministarstvo zaprimilo 187 zahtjeva za nadoknadu sredstava, a isplaćeno je 106 zahtjeva u ukupnom iznosu od 41 milijun kuna. U postupku rješavanja je još 81 zahtjev za nadoknadu sredstava ukupne vrijednosti 62,9 milijuna kuna.

Zaštita naslijeđa

Tu je, objašnjavaju u Ministarstvu, riječ o neposrednim mjerama zaštite kulturnog naslijeđa za koje se koristi novac iz Fonda solidarnosti EU. Operacija zaštite sastoji se od izrade projektne dokumentacije, tj. izrade elaborata ocjene postojećeg stanja građevinske konstrukcije i projekta obnove konstrukcije zgrade, a onda i od provedbe hitnih i nužnih radova kao hitnih mjera zaštite nakon potresa kako ne bi došlo do još većih naknadnih oštećenja. Kako je nakon prvog zagrebačkog potresa od 22. ožujka 2020. godine, uslijedio još katastrofalniji 28. i 29. prosinca s epicentrom kod Gline i Petrinje, u kratkom periodu Hrvatska je morala pronaći i angažirati stručnjake koji bi mogli izraditi kompleksnu projektnu dokumentaciju za obnovu iznimno vrijednih spomenika kulture. Prvi javni poziv za sredstva iz Fonda solidarnosti raspisan je početkom 2021. godine za objekte stradale u tzv. zagrebačkom potresu i obuhvaća područje Zagreba, Krapinsko-zagorske i Zagrebačke županije. Za ovaj je natječaj bilo namijenjeno 870 milijuna kuna iz Fonda solidarnosti, a predviđanja su bila da će time biti obuhvaćena obnova 119 zgrada koje imaju status kulturnog dobra. Prvotni plan bio je da se ovim sredstvima obuhvate zgrade ustanova u kulturi i sakralni objekti. Potres u prosincu 2020. izazvao je progresivne štete na svim sakralnim građevinama u Zagrebu. Zbog velikog opsega oštećenja kulturne baštine u natječaj su uključena i tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne samouprave, ustanove kojima su osnivači ili suosnivači i hrvatska država ili jedinica lokalne i područne uprave, a obavljaju dje-

MIROGOJSKE ARKADE Obnova velebnog zagrebačkog groblja i crkve Krista Kralja spada u neke od većih ugovora koji su se sklapali u prvoj polovici prošle godine, a vrijedna je čak 118 milijuna kuna

latnosti u području kulture i medija, vjerske zajednice i registrirane udruge i organizacije civilnog društva koje djeluju u području kulture, umjetnosti i medija. Dva najveća ugovorena iznosa za pojedinačne projekte tiču se Zbirke umjetnina Ante i Wiltrud Topić Mimara čija bi izrada projektne dokumentacije i provedba mjera zaštite zgrade muzeja Mimara trebala stajati 194.906.250 kuna, dok bi gotovo isti iznos trebao biti utrošen za zagrebačku katedralu. Među većim ugovorima koji su se sklapali u prvoj polovici prošle godine su i 118 milijuna kuna za mirogojske arkade i crkvu Krista Kralja, 66 milijuna za Muzej za umjetnost i obrta, 147 milijuna kuna za zgradu Gliptoteke u Medvedgradskoj ulici koja je u vlasništvu HAZU i 77 milijuna

FOND SOLIDARNOSTI dodjeljuje sredstva i za zaštitu baštine oštećene petrinjskim potresima, a izrađen je i Program cjelovite obnove kulturno-povijesne cjeline Petrinje

Zagrebački i niz petrinjskih potresa oštetili su kulturna dobra i sakralne objekte

kuna za nekadašnju Tvornicu duhana Zagreb koja će biti novi dom Hrvatskog restauratorskog zavoda. Tu je i 99 milijuna kuna za kompleks skladišta i radionica zagrebačkog HNK u Adžijinoj ulici, 139 milijuna kuna za teško stradalu franjevačku crkvu i samostan na Kaptolu, 110 milijuna kuna za zgradu Županijskog suda, 50 milijuna kuna za zgradu Hidrometeorološkog zavoda na Gornjem gradu u koji bi se trebao useliti Hrvatski povijesni muzej, 61 milijun za Banske dvore, 87 milijuna kuna za hrvatski Sabor i 67 milijuna za palaču HAZU. Grad Zagreb i Krapinsko-zagorska županija zatražili su da Ministarstvo kulture i medija preuzme njihove obaveze u obnovi zgrada javne namjene koje imaju status kulturnog dobra, a zbog toga su znatno povećana potrebna financijska sredstva za obnovu pa je Ministarstvo uputilo zahtjev odgovornim tijelima za preraspodjelu sredstava Fonda solidarnosti. Tako je Nacionalno koordinacijsko tijelo izdalo suglasnost za primanje, provjeru prihvatljivosti i ugovaranje projekata do 400% ranije osigurane alokacije. Kako bi se što bolje iskoristilo vrijeme koje curi, naručen je veliki broj elaborata kako bi se maksimalno iskoristila mogućnost financiranja iz Fonda solidarnosti. Treba uzeti u obzir da su nakon petrinjskog potresa na brojnim zgradama koje su stradale u za-

grebačkom potresu uočene nove progresivne štete pa je trebalo provesti dodatne hitne mjere zaštite i revidirati dokumentaciju. Trenutačno je u tijeku izrada projektne dokumentacije za konstruktivnu obnovu kulturnih dobara kod tri četvrtine korisnika bespovratnih financijskih sredstava dok je posljednja faza operacije, provedba mjera zaštite, u fazi nabave za manji broj projekata. Vlada je na sjednici 30. prosinca 2021. donijela odluku kojom se proračunskim korisnicima državnog proračuna dozvoljava da sklapaju ugovore o javnoj nabavi u ukupnim iznosima, što se odnosi i na ostale korisnike Fonda, kako bi se javne nabave provele i za projekte kojima će iznosi obnove biti povećani u odnosu na planirane. Ne radi se o tome, ističu u Ministarstvu, da su cijene bile preniske procijenjene, nego o tome da je detaljne troškovnike i ukupne iznose za radove moguće procijeniti tek nakon što se dovrši rad na projektnoj dokumentaciji. Zbog situacije na tržištu, za neke projekte su i cijene radova, materijala i usluga prilično porasle. Iz Fonda solidarnosti može se financirati samo dio troškova cjelovite obnove, i to onih koji se odnose na provođenje hitnih mjera, izradu dokumentacije te troškova stabilizacije i učvršćivanja zgrada. Ostatak sredstava će se osigurati iz drugih izvora koji uključuju Nacionalni plan oporavka i otpornosti, ostale EU izvore, nacionalni proračun i dr. U međuvremenu je Ministarstvo objavilo i poziv za dodjelu bespovratnih sredstava iz Fonda solidarnosti EU za mjere zaštite kulturne baštine oštećene u seriji potresa s epicentrom na području Sisačko-moslavačke županije. Poziv obuhvaća Grad Zagreb i devet županija, iznos mu 370 milijuna kuna, s time da će sredstva biti ugovarana do visine 400 posto od financijske alokacije. U tom, nazovimo ga petrinjskom potresu ukupno su na velikom području središnje Hrvatske registrirane štete na 153 pojedinačna zaštićena kulturna dobra i povijesne građevine unutar kulturno-povijesnih cjelina.

Cijene rastu

Oštećeno je oko 500 građevina. Evakuirano je šest sakralnih inventara, dvoje zaštićene orgulje, dvije zaštićene zbirke, dvije privatne zbirke, grada jednog muzeja, jedna galerija i arhivska grada Petrinje. Ministarstvo kulture i medija već je izradilo i Program cjelovite obnove kulturno-povijesne cjeline Petrinje. U tijeku je izrada programa za grad Sisak, Glinu, Hrvatsku Kostajnicu te ruralne cjeline oštećene u potresu.